

Suvestinė redakcija nuo 2018-12-08

Įsakymas paskelbtas: TAR 2015-10-23, i. k. 2015-16671

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL POTENCIALAUS BENDROJO VIDAUS PRODUKTO GRANDININĖS APIMTIES
LYGIO IR PRODUKCIJOS ATOTRŪKIO NUO POTENCIALO APSKAIČIAVIMO
TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2015 m. spalio 19 d. Nr. 1K-315
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymą“, tvirtinu Potencialaus bendrojo vidaus produkto grandininės apimties lygio ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo apskaičiavimo tvarkos aprašą (pridedama).

Finansų ministras

Rimantas Šadžius

POTENCIALAUS BENDROJO VIDAUS PRODUKTO GRANDININĖS APIMTIES LYGIO IR PRODUKCIJOS ATOTRŪKIO NUO POTENCIALO APSKAIČIAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Potencialaus bendrojo vidaus produkto grandininės apimties lygio ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo apskaičiavimo tvarkos aprašas (toliau – aprašas) nustato potencialaus bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) grandininės apimties lygio, potencialaus BVP to meto kainomis daugiamečio augimo vidurkio ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo apskaičiavimo metodus, apskaičiavimo procedūrą ir pranešimo apie potencialaus BVP ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo rodiklių įverčius (toliau – pranešimas) skelbimo tvarką.

2. Apraše vartojamos sąvokos:

2.1. **Ekspertinio vertinimo metodas** – vertinimo būdas, kai pasitelkiant grupės ekspertų specialias žinias ir patirtį atitinkamoje srityje atliekamas tam tikros problemos, proceso ar reiškinio tyrimas, kurio rezultatai pateikiami motyvuotoje išvadoje ar rekomendacijoje.

2.2. Kitos apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos vartojamos Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme ir Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatyme.

II SKYRIUS POTENCIALAUS BVP GRANDININĖS APIMTIES LYGIO APSKAIČIAVIMO METODAI

3. Potencialaus BVP grandininės apimties lygis apskaičiuojamas vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento, Europos Sąjungos statistikos tarnybos (Eurostato) ir Europos Komisijos (toliau – EK) metinių makroekonominių rodiklių duomenų bazėje (AMECO) paskelbtais statistiniais BVP, demografiniais, užimtumo ir darbo rinkos, investicijų rodikliais, taip pat Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Finansų ministerija) paskelbtu ekonominės raidos scenarijumi. Skaičiuojant potencialaus BVP grandininės apimties lygį taip pat naudojamos EK parengtos Lietuvos demografinių rodiklių prognozės, taikomas duomenų glodinimas. Jeigu skaičiuojant potencialaus BVP grandininės apimties lygį nepakanka duomenų, atsižvelgiama į EK paskelbtus naujausius rodiklių, kuriuos EK naudoja skaičiuodama Lietuvos potencialaus BVP lygį, duomenis.

4. Potencialaus BVP grandininės apimties lygis apskaičiuojamas taikant Kobo ir Daglaso gamybos funkcijos metodą ir (arba) Hodriko ir Preskoto filtro metodą.

5. Taikant Kobo ir Daglaso gamybos funkcijos metodą potencialaus BVP grandininės apimties lygis išreiškiamas kaip dviejų veiksnių – darbo (L) ir kapitalo (K), pakoreguotų atsižvelgiant į jų panaudojimo ir efektyvumo laipsnius, derinys:

$$Y_{p_t} = L_{p_t}^\alpha K_t^{(1-\alpha)} TFP_{p_t},$$

kur kintamasis Y_p žymi potencialaus BVP grandininės apimties lygį; kintamasis L_p – potencialų darbo veiksnį; kintamasis K – kapitalo veiksnį; kintamasis TFP_p – potencialų bendrąjį gamybos veiksnių našumą; parametras α – EK apskaičiuotą gamybos elastingumą darbo atžvilgiu; indeksas t – kalendorinius metus. Kintamieji L_p , K , TFP_p apskaičiuojami šia tvarka:

5.1. potencialus darbo veiksnys apskaičiuojamas kaip darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus, gyventojų aktyvumo lygio, iš vieneto atimto darbo užmokesčio infliacijos nedidinančio nedarbo lygio ir vidutinio dirbtų valandų skaičiaus viename užimtam gyventojui sandauga pagal šią formulę:

$$L_{p_t} = POPW_t \cdot PARTS_t \cdot (1 - NAWRU_t) \cdot HOURST_t,$$

kur kintamasis L_p žymi potencialų darbo veiksnį; $POPW$ – darbingo amžiaus gyventojų skaičių; $PARTS$ – glodintą gyventojų aktyvumo lygį; $NAWRU$ – darbo užmokesčio infliacijos nedidinantį nedarbo lygį, kuris gali būti pakeičiamas vartotojų kainų infliacijos nedidinančiu nedarbo lygiu; $HOURST$ – glodintą vidutinį dirbtų valandų skaičių viename užimtam gyventojui; indeksas t – kalendorinius metus;

5.2. kapitalo veiksnys apskaičiuojamas kaip investicijų ir prieš tai buvusių metų kapitalo sankaupos atsižvelgus į nuvertėjimo lygį suma pagal šią formulę:

$$K_t = I_t + (1 - \delta)K_{t-1},$$

kur kintamasis K žymi kapitalo veiksnį; I – investicijų dydį; parametras δ – kapitalo nuvertėjimo normą; indeksas t – kalendorinius metus;

5.3. potencialus bendrasis gamybos veiksnių našumas (TFP_p) apskaičiuojamas kaip Solou likutinis dydis, glodintas panaudojant Kalmano filtro metodą.

6. Taikant Hodriko ir Preskoto filtro metodą potencialaus BVP grandininės apimties lygis apskaičiuojamas taip:

$$\min_{Y_p} \left(\sum_{t=1}^T (Y_t - Y_{p_t})^2 + \lambda \sum_{t=2}^{T-1} \left((Y_{p_{t+1}} - Y_{p_t}) - (Y_{p_t} - Y_{p_{t-1}}) \right)^2 \right),$$

kur kintamasis Y_p žymi potencialaus BVP grandininės apimtys lygį; Y – BVP grandininės apimtys lygį; parametras λ – glodumo laipsnį, lygų EK naudojamam glodumo laipsniui; indeksas t – imties elemento numerį, T – imties dydį. Į skaičiavimus įtraukiamos papildomos BVP grandininės apimtys lygio reikšmės šešeriems vieniams po kitų einantiems kalendoriniams metams po vidutinio laikotarpio pabaigos.

III SKYRIUS

POTENCIALAUS BVP TO METO KAINOMIS DAUGIAMEČIO AUGIMO VIDURKIO IR PRODUKCIJOS ATOTRŪKIO NUO POTENCIALO APSKAIČAVIMO METODAI

7. t metų potencialaus BVP to meto kainomis daugiametis augimo vidurkis apskaičiuojamas kaip geometrinio dešimties kalendorinių metų nuo $t - 7$ iki $t + 2$ potencialaus BVP grandininės apimtys lygio metinio pokyčio, išreikšto kartais, vidurkio ir t metų BVP defliatoriaus metinio pokyčio, išreikšto kartais, sandauga pagal šią formulę:

$$Y_{np10t} = \left(\sqrt[10]{\frac{Y_{pt-7}}{Y_{pt-8}} \cdot \frac{Y_{pt-6}}{Y_{pt-7}} \cdot \dots \cdot \frac{Y_{pt}}{Y_{pt-1}} \cdot \dots \cdot \frac{Y_{pt+2}}{Y_{pt+1}}} \cdot d_t - 1 \right) \cdot 100 \%,$$

kur kintamasis Y_{np10} žymi potencialaus BVP to meto kainomis daugiametį augimo vidurkį; Y_p – potencialaus BVP grandininės apimtys lygį; parametras d_t – dviejų vėliausių Finansų ministerijos ir EK t metų BVP defliatoriaus, apskaičiuoto kaip t metų BVP to meto kainomis lygio ir t metų BVP grandininės apimtys lygio santykis, pokyčio, išreikšto kartais, projekcijų (proгноzių) reikšmių vidurkį; indeksas t – kalendorinius metus.

8. Produkcijos atotrūkis nuo potencialo apskaičiuojamas kaip BVP grandininės apimtys lygio ir potencialaus BVP grandininės apimtys lygio santykis, sumažintas vienetu ir išreikštas procentais pagal šią formulę:

$$Y_{at} = \left(\frac{Y_t}{Y_{pt}} - 1 \right) \cdot 100 \%,$$

kur kintamasis Y_a žymi produkcijos atotrūkį nuo potencialo; Y – BVP grandininės apimtys lygį; Y_p – potencialaus BVP grandininės apimtys lygį; indeksas t – kalendorinius metus.

IV SKYRIUS

POTENCIALAUS BVP GRANDININĖS APIMTIES LYGIO, POTENCIALAUS BVP TO METO KAINOMIS DAUGIAMEČIO AUGIMO VIDURKIO IR PRODUKCIJOS ATOTRŪKIO NUO POTENCIALO APSKAIČIAVIMO PROCEDŪRA

9. Kiekvienais metais Finansų ministerijos Finansų politikos departamentas (toliau – Finansų politikos departamentas), vadovaudamasis aprašo 3–8 punktais, ne vėliau kaip per 5 darbo

dienas nuo ekonominės raidos scenarijaus paskelbimo Finansų ministerijos interneto svetainėje dienos apskaičiuoja potencialaus BVP grandininės apimtys lygio, potencialaus BVP to meto kainomis daugiamečio augimo vidurkio ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo įverčius.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1K-404](#), 2018-11-21, paskelbta TAR 2018-12-07, i. k. 2018-20043

10. Neteko galios nuo 2018-12-08

Punkto naikinimas:

Nr. [1K-404](#), 2018-11-21, paskelbta TAR 2018-12-07, i. k. 2018-20043

11. Neteko galios nuo 2018-12-08

Punkto naikinimas:

Nr. [1K-404](#), 2018-11-21, paskelbta TAR 2018-12-07, i. k. 2018-20043

12. Neteko galios nuo 2018-12-08

Punkto naikinimas:

Nr. [1K-404](#), 2018-11-21, paskelbta TAR 2018-12-07, i. k. 2018-20043

V SKYRIUS

PRANEŠIMO APIE POTENCIALAUS BVP IR PRODUKCIJOS ATOTRŪKIO NUO POTENCIALO RODIKLIŲ ĮVERČIUS SKELBIMAS

13. Kiekvienais metais, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo ekonominės raidos scenarijaus paskelbimo Finansų ministerijos interneto svetainėje dienos, Finansų politikos departamentas Finansų ministerijos interneto svetainėje skelbia pranešimą, kuriame nurodomi potencialaus BVP ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo rodiklių įverčiai pagal aprašo priedą. Priedas pildomas pagal aprašo 3, 5, 7, 8 punktuose atliktų skaičiavimų rezultatus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1K-404](#), 2018-11-21, paskelbta TAR 2018-12-07, i. k. 2018-20043

Potencialaus bendrojo vidaus produkto grandininės apimtys lygio ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo apskaičiavimo tvarkos aprašo priedas

**POTENCIALAUS BENDROJO VIDAUS
PRODUKTO IR PRODUKCIJOS ATOTRŪKIO NUO POTENCIALO
RODIKLIŲ ĮVERČIAI**

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Metai				
		<i>t – 1</i>	<i>t</i>	<i>t + 1</i>	<i>t + 2</i>	<i>t + 3</i>
1.	Potencialaus bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) grandininės apimtys lygio pokytis, proc.					
2.	Produkcijos atotrūkis nuo potencialo, proc. potencialaus BVP grandininės apimtys lygio					
3.	Potencialaus BVP to meto kainomis daugiametis augimo vidurkis, proc.					

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Įsakymas

Nr. [1K-404](#), 2018-11-21, paskelbta TAR 2018-12-07, i. k. 2018-20043

Dėl finansų ministro 2015 m. spalio 19 d. įsakymo Nr. 1K-315 „Dėl Potencialaus bendrojo vidaus produkto grandininės apimtys lygio ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo